

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, Május 20-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

A' Londoni közönséges újság levelek azt beszélik, hogy midőn a' Napoleon Ex-Császár meg buktatásáról való legelső tudósítás Angliának *Hartwell* nevű város-kájába, a' holt. i. a' Bourboniai Kir. familia néhány esztendőktől fogva lakott vala, megérkezett volna, mindnyájan meg né-múltak az álmélkodás és nem várt öröm miatt. Leg elsőben is, az Angoulemi Her-tzeg Asszony, néhai *XVI. Lajos* Király-nak és *Mária Antonia* Austria Fő Hertzeg Asszonynak kedves leánya szakasztotta fél-be a' halgatást következő szókkal: — „Adjunk, úgymond, a' könyörülő Isten-nek hálákat, és mindnyájan egyenlő szível s akarattal bocsássuk meg és felejsük el az elmúlt dolgokat! Én részemről tsák azért kívánok hazamba vissza menni, hogy azok között a' kötelességek között, a' mel-lyeket az én imáadásra méltó édes Atyám, a' maga testamentomában meg parantsolt, némeltyeket bételleyesíthessek.“ Ezen nagy lelki Kir. Herczegasszonynak maga ki nyi-lakoztatása minden jelen volt személyek-nek sűrű könnyeket fatsart ki szemek-ből. Ez a' nem reményelt történet 18-ik *Lajos* Királyt arra bírta, hogy ő azon rö-vid idő alatt, mellyben még *Hartwell*-ben múltott, közönséges asztalt tartott, a'

mellynél nem tsak a' fő embereknek, ha-nem az alatsony sorsú embereknek is min-dén személy válogatás nélkül meg lehetett jelenni, és mennél tarkább volt a' gyűlés, és mennél több falusi emberek jelentek meg a' Lordok és Ladisok közt, s mennél különösebb jegyzéseket tettek a' közönsé-ges sorsú emberek, annál inkább örült a' Király, a' ki noha gyakran kioldók a' köszvényben, még is mindazonáltal igen vig's nyájas szokott lenni. Minden ven-dégségben az Angoulemi Herczeg Asszony volt a' Gazdaasszony.

Minekutánna *XVIII. Lajos* Király a' Párisi Megtartótanáctól a' Frantzia Ország-ba való menetelre és a' Királyi székbe va-ló ülésre meghívattatott volna; a' vele volt Bourb. Herczeggel együtt nagy pompával ment bé Londonba, 'sa' Valesiai Herczeg-gel Angliának mostani Kormányozójával össze menvén, leg első szavai ezek voltak: „Nintsenek, úgymond, annyi szavaim, hogy Kir. Herczegséged eránt való hálata-tosságomat és tiszteletemet kimondhassam, Mindeneket, életemet, tápláltasomat, sőt ezeknél is többet, az én és familiám-nak hazamba való vissza téréset, és őseim Királyi székébe való ülésemet egyedül Kir. Herczegségednek köszönöm.“ (Ezen Kir. Herczegségednek köszönöm a' Király meg né-szókra megkeseredven a' Király meg né-múlt és elhaltatott) A' Regens Herczeg a'

Királyt arra kérte, hogy ne betsülje Angliában lett elfogadását. Olly igen nagyra, nem Anglia, hanem a szövetséges Fejedelmek segítettek a Bourboniai házat. De XVIII Lajos gyakorta elő hozta, hogy ő egyedül tsak az Angliai Regens Hercegnék köszönheti jöendőbéli boldogságát; és a Sz. Lélek czímerét a maga nyakáról levévén a Regens Herceg nyakába függesztette, és noha az egymás meg ölelés Anglia Országban szokásban nintsen, még is mindazonáltal a Regens Herceg megölelte a Királyt, az Angoulemi Herceg Asszonynak pedig a kezét meg tsokolta.

Az Angliai Alsó Parlamentumnak 28-ik Aprillisi ülésében azt kívánta *Witbread* Úr, hogy az Európai Hatalmasságoknak majdan következő gyűlésekben az Afrikai fekete szolgálkival való kereskedést vétegetné elő, és minden Európai Státusokban töröltessen el ez az emberiséggel ellenkező rút dolgot. Én ugyan jól tudom, hogy a jelenvaló időben újabb plánumok készíttetnek ez ellen, sőt Angliában is sokan talátnak, a kik ezen gyűlözetes dolgot továbbra is fel akarják tartani.

Három esztendővel ennekelőtte egy Pythagorica Társaság állott fel Londonban, mellynek *diæreticum principiuma* abból áll, hogy egyedül a plánták országából való eledelekkel él, és minden hús evéstől megtartózkodik, és még issokkal egészségesebb, mint a hússal élő emberek. Ennek a Pythagorica Társaságnak felállítója *Lambe* Orvos Doctor Úr volt; mivel mindent, a mi a szomjúságot gerjeszti, el távoztat, egy hólnap alatt tsak egynehány kanna vízre van szüksége. Egy az 6 tanítványai között, kiknek neve *Newton*, egy különös írást adott ki erről az életmódjáról illy titulus alatt *Return to Nature*, az az, a természetnek visszatérése.

A Missionariusoknak vagy a térítőnek száma mind jobban jobban nevedik Angliában. A Methodistáknak társasága, mellyet *Wesley John* állított fel, minden térítő Társaságokat felnyúl múlt. Ez a Társaság a múlt 1813-ik esztendő Julius hólnapjában Loyerpoolban nagy gyűlést tartott, mellyben 200 Methodista Prédikátoroknál többen voltak jelen. Ebben a gyűllésben Doctor *Cokee* megkérte, hogy 6 ifjú Prédikátorokkal mennyen a *Ceyloni* és *Jávai* szigetekbe. A Jó Reménység szigetébe is egy különös Missio küldetett, a mellynek Tagjai nagy előmenetelt tesznek ottan a Protestáns vallásnak terjesztésében. Ezeknek a Missionariusoknak Londonba küldött tudósításokból ki tette, hogy Nagy Britanniában 162,000, az északi Amerikai szabad Republikában 216,000, e világnak egyéb részeiben pedig 423,838 Methodisták talátnak, a kiknek számok a múlt 1813-ik esztendőben 10,000-rel szaporodott meg.

Ennél a Társaságnál is nevezetesebb az a Társaság, mellynek Tagjai abban foglalatoskodnak, hogy a Bibliát az egész világon esmeretessé tehessék. Ennek egy nevezetes tagja *Buchanan* nem régiben a maga életének nagy veszedelmével az egész Mesopotámiát, Syriát bejárta, a Libanon hegyén talátnak könyvnyomtató mülhelyt szorgalmatosan megvizsgálta, *Aleppában* és *Jénusálemben* Zsidó, Arabs, és Syriai betűkből álló könyvnyomtató mülhelyt állított fel; és minden esztendőken 16,000 font sterlinget költ a Bibliának könyvnyomtatására. Ennek a Társaságnak Dániában, Islandiában, Finnlandiában, az Orosz Birodalomban, Nemet Országban, Helvétziában, és Frantzia Országban is könyvnyomtató mülhelyek vannak; levelező tagjai Baselen, Berlinben, Wilmában, Regensburghban, Tringumban, és Tessalonikában — Ásiában, Kalkutában Bengal Országok fő vá-

rosában, a' Ceyloni szigetben, Kínában, Amerikában, és Napnyugoti Indiában.

Olasz Ország.

Joachim Napoleon Napolyi Király Aprilis 28-ik napját követett éjjel a' maga Minirevel *Marquis Galloval* Bolognából kiindulván Napoly városába ment. Onnan való elmenetele előtt *Nugent*, *Eckhart*, *Stahrenberg*, és *Gobert* Austriai szolgálásban lévő Generálisokat, és a' *Radeeczky* Huszár Regementjének vitéz Obersterét *Prohaskát*, a' Siciliai vitézi rendnek Commendatorivá; nem különben Gróf *Eszterházy* fő Strázamestert, *Vlach* lovas kapitányt, Báró *Eckhart* fő Hadnagyot, és a' Gróf *Nugent* Adjutánsait Báró *D'Aspre* és *Zath* Hadnagyokat, és Gróf *Gavenda* Oberstert azon vitézi Rend tagjaivá; végtére *Nagy*, *Rontó*, és *Farkas* *Radeeczky* Regementjéből való köz katonákat, azon vitézi Rend kis keresztis tagjaivá tenni méltóztatott, minekutánna Fels. Urunktól azon Rend czimereinek hordozására engedelmet nyertek volna.

A' Genuai kikötőhelynek és városnak megvételekről az Olaszországi közönséges újság levelek következő környülállásos tudósítást adtak ki: A' Frantzia Országi nagy változásokról már a' Genuai lakosok is elegendőképpen tudósítatva lévén, mindenek nagy mozgásban voltak. Más oldalról számos Anglus hajók mutogatják magokat a' tengeren, és a' szárazon is mind jobban jobban közelítettek az Anglus seregek Genua városához. Még is mindazáltal az ott lévő Frantzia Commendáns General *Frezia* meg nem szűnt a' maga védelmező intézetjeinek folytatásától; s tellyességgel semmit sem akart hallani azon erősségnek feladásáról. Azonközben az ő kir. álló vőgyázó seregei a' Sturrai hidakig nyomattattak vissza, ő pedig az Albaroi erős postban megakartta magát tartani,

de Aprilis 17-ikén reggel olly sebesen s hathatósan megtámadták azt az Anglusok, hogy ott is kéntelenek voltak az Olasz hadi seregek néhány órák múlva hátrálni, s magokat a' Genuai bástyák alá vonni. — Azonközben az ostromló Anglusoknak segítségére mind több több emberek tudulván, és mind magát a' várost, mind az Albaroi postot, a' hova gyűltek vala az Olasz seregek nagy ágyúkból kezdték lövöldözni.

Mind ezeket látván a' nép zúgolódni kezdett, de sem az ő zúgolódásokra, sem a' Frantzia Monitörben kiadott és az ő eleibe terjesztett Actákra semmit sem ügyelt a' Genuai Commendáns, és semmit sem akart engedni. Végtére a' város Polgármestere és Polgári Előljárói öszve gyűlvén az oda való Érseknek és nevezetesebb lakosoknak meg egyezéséből *Frezia* Generálhoz követséget küldöttek, a' ki végtére megengedte, hogy két alkudozó Előjárók küldtessenek ő hozzá a' fegyverszűnésnek eszközlése végett; de ezekre sem ügyelt a' nevezett Commendáns mind addig, míg végtére Lord *Bentink* az erőszakosan leendő ostromlásra parantselatot adván ki, a' nevezett Frantzia General is engedni kezdett s capitulált, melly szerint Aprilis 19-ik napján az Anglus truppoknak egy része Genua városának és az oda való kikötőhelynek egy részét elfoglalták, az ott való Fr. katonaság pedig Frantzia Országba vissza ment.

Frantzia Ország.

XVIII Lajos Királynak Párisba való bé menetelekor a' Fels. Austriai és Orosz Császárok magános házakban néztek azon nagy pompát; a' Prussziai Király a' fiával és vele volt ömseivel polgári köntösbe öltözve a' fő templomban. A' Király általán az igen gazdag és betege hintóban ült, mellyet az Angliai Regens Hercege 8 vá-

logatott szürkelovakal együtt néki ajándékozott. Sok helyen illatozó virágok hányattattak hintájára, sok helyen liliomból és rózsából trézált koszorúk es lántzok, az utolsóbbak olly alacsonyán le voltak botstátva, hogy a' Királynak és a' mellette állt Angoulemi Herczeg Asszonynek fejére értek.

A' *Journal des Debats* című Párisi újság levelek szerént, midőn a' Thuilleriai palotában az Angoulemi Herczeg Asszony belépett volna, elájult, hasonló változás történt rajta, midőn a' törvényt szolgáló Szeknek palotája előtt el ment. Nyilván lehetett látni az ő színéből az ő meg keseredett szivét's evel elegyes örömet; az úttán való által meneteliben és a' templomban is sokat sírt; a' Királyi palotába való bemenetelekor a' már akkor oda gyűlt 144 legtekinetesebb Dámiáknak bémutatattott.

E' folyó Május 6-ik napján Frantzia Ország nagy Czeremónia Mestere Marquis de Brese Eő Kir. Felségének bémutatta a' Senátust, mellynek Előülője Gróf Barthlemi következendő szép és gyökeres beszédet tartott: „Felséges Uram! A' Senátusnak minden tagjai nagy nyughatatlansággal várták, hogy Felségednek meghódolhassanak. Én, mint ezen Tanátsnak szószóllója, bátorkodom kérni Felségedet, hogy az ő tiszteleteknek, szereteteknek, és hívségeknak kinyilatkoztatását kegyelmesen venni méltóztasson. A' Senátusnak Felséged atyai kegyességéhez való bizodalma határ nélkül való, és nem is lehet igasságosabb bizodalom, mint midőn mi azt IV. Henrik derék fiának a' Bourboniai Ház nemes és régi örökösének, a' melly Háznak Frantzia Ország' sok századig köszönheti a' maga tsendességét és boldogságát, azt kinyilatkoztatjuk.“

Erre e'képpen felelt Eő Felsége: — „Uram! köszönöm Kigyelmeteknek azt a' jó indulatját, mellyet nékem tudtomra

adnak; én a' Kigyelmeteknek tett ígéretemet meg tartom, és örömet tanátskozni fogok Kigyelmetekkel együtt azon esz- közökről, mellyek az Országnak boldogságát erányozzák és előmenetelesítik.“

Azon a' napon volt a' Törvénytevő Tanáts tagjainak is szerentséjek az ő Felsége udvarlására. *Faulçon Felix* azon Tanátsnak Előülője illy beszédet mondott: „Felséges Király! A' mi közzülünk választott Deputátusoknak szerentséjek volt már Felséged udvarlására; ma mindnyájan ide jöttünk azon édes reménységtől lévén lelt kesítettve, mellyet Királyi Felséged kinyilatkoztatása a' mi szivünkben gerjesztett, és a' mellyért Felségednek szivünk telyessegeből hódolunk.“ — Ezeknek is különös kegyelemmel felelt a' Király, 's azt mondotta, hogy a' Törvényhozó Tanátsnak ő hozzá való jó indulatjával meg van elégedve, 's arról is meg van győződve, hogy az mindenkor igyekezni fog az ő Felsége bizodalmit megérdemleni.

Az Olasz Országi Frantzia ármádnak fő vezére Gróf *Greuter* következendő foglalatú levelet írt XVIII Lajosnak: „Felséges Uram! Az Olasz Országban lévő Frantzia ármáda feloldoztatván Napoleon Császárnak tett esküvése alól, a' maga Generálisainak és vezéreinek szószóllói által kívánja a' maga hívséget's azon való örömet ki nyilatkoztatni, hogy a' Felséges Bourboniai Háznak 's egyszersmind Frantzia Országnak nyomorúságát elvégeztetettnek lenni látja, 's azt kívánja, hogy az egész Frantzia Ország egy familia lehessen.“

A' XVIII Lajos Királynak Párisba való bemeneteléről következendőképpen írta az oda való Zsurnálok Május 4-ik napján: — Tegnap (az az, Május 3-dik napján) jött bé közinkbe a' Felséges Király. Hintaja előtt a' nemzeti Gárdisták és Linea Truppok marsiroztak. Az ő Felsége hin-

tajában a' Királyon kívül, az *Angoulemi* Hercege Asszony, Princez *Conde*, és a' Bourboniai Hercege ültek. A' hintó jobb oldala mellett a' Király testvér öttse *Monsieur*, a' bal oldala mellett a' *Berry* Hercege, és néhány Frantzia Marsalok lovaglottak, Marsal *Berthier* és néhány stabalis tisztek a' Király hintaja előtt, Marsal *Moucey* a' hintó után. A' Királyt követőknek száma leírhatatlan volt. — A' Seinei osztálynak Praefectusa Báró *Chabrol*, a' város sorompójánál egy szép oratiót mondott a' Király előtt, 's azt elvégezvén, a' város kultsait által adta, mellyenn könnyűbe fakadt a' Király, 's oly igen megindult, hogy egy szót sem szólatott. — Onnan a' fő templomhoz ment a' Király az őtet kísérő sereggel, mellyben *Te Deum* laudamus tartott. Ezen buzgóságnak végződése után a' Kir. lakó palotába ment a' Király. — A' bekövetkezett éjjel az egész város kivilágosított, az ég kárpitjára felgyülekezett tsillagoknak seregei is örvendezni láttak ennek a' nem reménylett változásnak.

Napoleon Fr. Ex. Császárnak Fontainebleauból Frejusba való utazásáról következő bizonyos tudósítást olvasunk néhány közönséges levelekben: — A' múlt Áprilisnek 20-ik napján, délután harmadfél órakor a' szövetséges Fejedelmeknek Commissariusaival, úgymint: Austriai Cs. Feldmarsal Lajt. Báró *Koller*, Orosz Cs. Gen. Lajt. Gróf *Schuwalow* Generálokkal, *Campbell* Anglus Obersterrel, *Truchsesz* Prussus Generál Majorral, és a' maga udvari fő Marsaljával Gr. *Bertrand*, *Drouot* Artillerista Generállal, és egynehány udvari tiszteivel együtt Fontainebleauból kivándulván minekelőtte kotsijára felült volna, a' parádéra kiállott testőrző Regiment eleibe ment, az előtt egy fontos beszédet mondott, és azon sereget komandírozó *Pemond* tit Generált és annak Sasát megölelte.

Neversig (*Noviodunum*) és a' Nivernoissi tartománynak fő városáig a' lovas testőrző sereg kísérte őtet, addig tsendesen utazott, hanem Moulinsben és Pacaudireben, a' hol ebédelni szándékozott, látván a' lakosoknak süvegeiken a' fehér kokárdát, szazoknak öszvetődülését, szándékát megváltoztatta és Rouannében ebédelt Április 23-ikán esteli 11 órakor Lyonba érkezett. Mivel ebben a' városban a' tsendességnek fenntartására minden intézetek meg voltak tételve, ottan való által utazása tsendesebb volt; találtattak mindazonáltal oly polgárok, a' kik e'ként kiáltottak: *Vive le Roi! à bas Napoleon!* (az az, éljen a' Király! vesszen el Napoleon!) Mind a' bekövetkezett éjjel, mind más nap folytatta az útját, és sohol semmi nyughatatlanság nem volt, kivéven egy Marnas nevű falu helységet, mellynek lakosi szüntelen így kiáltottak: *à bas le Tyranne! vive le Roi!* (az az, vesszen el a' kegyetlen uralkodó! éljen a' Király!). Hasonló módon zenebonáskodtak Avignonban a' nyughatatlankodó emberek és ekképen kiáltottak utánna: *à bas le Tyranne! vive le Roi! vivent les Allies!* (az az, vesszen el a' Tyrannus! éljen a' Király! éljenek a' szövetséges Fejedelmek!) Sok dühös emberek kotsijához nyomulván, őtet fenyegették, 's a' leg sétegetőbb szókkal illették, egyedül az őtet kísérő Commissariusok mentheték meg őtet a' személybeli megsértéstől. Orgonban, a' Provinciai tartománynak kicsiny városában sokkal jobban dühösködtek a' lakosok, úgy annyira, hogy a' Napoleon képét az akasztófa szegtek, szidták, molskolták, és kövekkel hajigálták a' kotsiját. Ezek miatt kéntelen volt egy kaputba öltözve és egy kerek kalapot a' fejére téve posta lóra ülni, 's egy lovással utazni. Aixban (*Aquisgranum*ban) annyira bosszankodott réa' a' nép, hogy kéntelenek voltak az őket kísérő Commissariusok Gróf *Clam* fő Strázsamestert

előre oda küldeni, és az oda való Polgármestert meg kérni, hogy a' városnak kapuit a' nép dühösségének meg zaboláztatására zárattassa bé; még is mindazonáltal a' város bástyáira gyűlt nép, az ott által ment Napoleont karomlotta és átkozta. — *Le Lukban* Aprilis 23-dik napján dél után három órakerkeztén az Ex-Császár, a' maga testvér hűgának *Borghese* Herezeg Asszonynak falusi palotájába szállott bé. Az ezen helység és St-Tropes mellett kellett volna Napoleonnak hajóra ülni, mindazáltal meg engedték a' Commissariusok, hogy a' Frejusi kikötőhelybe szálljon bé, ott t. i. a' hol ő 1799-ik esztendőben Egyiptomból való hazajövelekor ki szállott. Ebben a' kikötőhelyben egy Anglus fregát ötet készen várván Apr. 27-ik napján, reggeli 8 órakerkeztén Porto-Ferajó telé elindult. *Drouot* Generált előre elküldötte Napoleon Gróf *Clan* Generállal együtt egy Frantzia Briggen az Elba szigetébe, hogy ottan illendő készületeket tegyenek az ő elfogadására.

Hadi Történetek és Környülmények.

Olasz Országban.

Majlandból ezeket írják Aprilis 20-ik napján 1814 eszt. *Skalsky Prochaska Adolf* a' Radeckzy huszár Regementének Oberstere és Kommendánsa, azokban a' verekedésekben, mellyek Pármától fogva Piacenzáig Aprilis 13-ik és 14-ik napjaig történtek, bámulásra méltó vitézséget mutatott, 's magát, mint Vorpost, az az, szél-ső vigyázó sereg Kommendánsa úgy viselte, hogy ezt a' nevezetes hadi történetet méltónak ítélte a' nevezett Gróf Radeckzy Huszár Regementje a' dolog valósága sze-

rént előadni. Noha ennek a' vitéz Oberster Úrnak feje koponyáját egy hat fontos ágyú golyóbis ebben a' verekedésben megsértette, ő mindazonáltal paripájáról le nem szállott, hanem sebe által okozott fájdalmait békességestűréssel el szenvedyen, kettős erőlködéssel úzte az ellenséget.

Ebben a' vakmerő verekedésben azon derék huszár Regementnek vitéz fő Strázsamestere Gróf *Eszterházy* is különösen megkülönböztette magát, nem különben azon vitéz seregek egy derék és bátor kapitánya *Bartóffy* érdemes hazánkfia is, a' ki alatt noha egy ágyú golyóbis a' paripáját megölte, és maga is nem kevés vak ütést kapott; mindazáltal a' tsata piatzon álhatarosan meg maradt, és meg kettőzött erővel folytatta vitézségét. — Ezeken kívül *Ottinger*, és *Lakcsanszky Fő Hadnagy* urak is érdemesekké tették arra magokat, hogy azon ütközetben mutatott vitézi bátorságokra nézve ezen nemzeti újság levelek által a' két Nemes Magyar Hazában esmeretesekké tétetessenek.

Lassan lassan azok az Olasz Országi Statusok is meghódolnak, mellyek ekkor a' Vice Király *Eugenius Napoleon* kormányára voltak bizattatva. — Velente város a' Majus első napján, kikötőhelyével és hajóépítő tárával együtt, a' mellyben sok nagyobb és apróbb ágyúktaláltattak, meghódolt.

Aprilis 25-ik napján Genua városát is el foglalták az Anglus hadi seregek, minékutána a' 2 óráig verekedtek volna a' Frantziákkal, a' mint már erről fellyebb bővebben emlékeztünk. A' verekedés alatt nagy félelemben voltak a' város lakosi, kivált midőn a' sok bombik kezdetek hazaikrahullani.

Május 18-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 199 3/8 forintot Váltóztéclulában.